

Tijdschrift voor Tandheelkunde

APRIL 1940

XLVII JAARGANG

AFLEVERING 4

REDACTIONEEL GEDEELTE

VAN EEN MISLUKTEN VLEGTOCHT

In het vorige nummer berichtte de redactie, dat de hoofdredacteur boven den Atlantischen Oceaan zweefde! Niets echter was helaas minder waar dan dit bericht; zij heeft het niet verder gebracht dan de Taag!

Op 18 Maart jl. begon het Congres te Baltimore, 14 Maart had de „Clipper” van Lissabon moeten vertrekken om den volgenden morgen te Baltimore aan te komen, er was dus nog vier dagen speling, hetgeen bij een dienst, die tweemaal per week vliegt, ruim voldoende leek. Het heeft echter niet mogen zijn, tien dagen lang heeft de toestand van de zee bij de Azoren het vliegen onmogelijk gemaakt!

Via Parijs en Irun begon de tocht naar Lissabon, waarvoor onder de huidige omstandigheden drie dagen noodig zijn. Parijs is thans ongeveer 11 uur sporen; in een griezelig duister met luttele taxi's, is het middernachtelijk uur van aankomst een matig genoegens. 's Morgens vroeg de rit naar Irun, waar men 's avonds arriveert; de Spaansche grens vergt vele formaliteiten, het begrip „tijd” wordt zeer rekbaar en de „Sud Express” schijnt geen lantarenpaal te kunnen zien, zonder er te stoppen, nog erger dan vroeger!

Spanje lijkt volkomen verlaten en ongelooflijk armoedig, geen auto — zelfs niet het oudste Fordje — ziet men op de wegen; nu en dan ontwaart men een paard en een ezel, waarvoor zelfs Cervantes gebloed zou hebben. Aan de Portugeesche grens voelt men onmiddellijk het verschil. Beter onderhouden dan vroeger, is dit land in de laatste twaalf jaren onder het krachtig bewind van zijn minister-president-dictator S a l a z a r, zienderoogen vooruitgegaan.

Lissabon maakt eerst een ietwat vreemden indruk, na eenigen tijd begrijpt men dat dit komt door het gemis aan militair vertoon en men beseft dan dat dit gezegende landje vermoedelijk het eenige is in Europa, waar men zich van de oorlogssituatie niets behoeft aan te trekken; het ligt — althans voorloopig — in een hoek-gespaard voor de verrassingen van een mogelijken inval of van calamiteiten ter zee, zoodat het leven er zijn gang gaat, vrij van ongerustheid over den dag van morgen en van finantieele zorgen voor drukkende militaire lasten.

Onze K.L.M. heeft er een eigen kantoor, in verband met den nieuw in te stellen vliegdiens Amsterdam—Lissabon en wij vernemen daar een en ander over den overtocht per „Clipper”. Het blijkt, dat gedurende het zomerhalfjaar de dienst vrijwel zonder hapering gefunctionneerd heeft, dat echter in den winter de water-vliegtuigen vaak moeilijk kunnen dalen op de Azoren en vooral last hebben bij het opstijgen, wanneer de zee woelig is. Risico wenscht men niet te nemen, zoodat er niet gevlogen wordt, wanneer het ochtendbericht van de Azoren moeilijkheden doet verwachten.

Vandaar dat sinds drie dagen geen vliegtuig vertrokken was. Op het Bureau van de „Pan-American” deed men optimistisch, den volgenden dag zou het wel beter zijn! Het is echter geen tijd voor optimisme, het was den volgenden dag *niet* beter en de daarop volgende dagen *ook* niet en zoo moest dus onverrichterzake de terugtocht worden aanvaard. Tot overmaat van ramp stortregende het iederen dag vrijwel aan één stuk door, zoodat een bezoek aan de mooie kust geen zin had en ook de stad zelf, ondanks de lentetemperatuur een triesten aanblik bood.

Er was alle gelegenheid te filosoferen over het temperament van onze voorouders, die vroeger immers in de havensteden vaak wekenlang moesten wachten op een gunstigen wind, alvorens hun zeilschip kon vertrekken. In onzen tijd van „tempo” zijn eenige *dagen* meer dan voldoende om reacties op te wekken, die naar de mogelijkheid van „ontlading” doen zoeken. Gelukkig bieden de toestanden in Portugal nog steeds de gelegenheid om nu en dan ook de meest lankmoedige mensch in een stadium van opwinding te brengen en was er derhalve inderdaad ontlading mogelijk! Zoo bijvoorbeeld ontlokte een lakonieke mededeeling op het oogeblik dat tot de terugreis besloten werd, dat met het verkrijgen van een visum voor Spanje en een „uitlaattoestemming” voor Portugal wel een dag of vier gemoeid zou zijn in verband met de Zuidelijke opvattingen van ambtenarij, een opwelling van Noordelijk verschil van meening, die op zichzelf bepaald weldadig aandede,

tmeer omdat deze klaarblijkelijk weinig voorkomende reactie tot resultaat had, dat de drie à vier dagen althans tot één gereduceerd werden!

De terugreis ging over Madrid, aangezien ik van de gelegenheid gebruik wenschte te maken om te zien wat er van oude vrienden geworden was en tevens om te informeeren hoe de toestand van de Spaansche professie na de troebelen geworden is.

Van den Portugeeschen kant Madrid naderende, passeert men de rivier waar het hevigste gevochten is en waarvan de resultaten maar al te duidelijk zichtbaar waren. De loopgraven waren nog volkomen intact, geen gebouw stond meer overeind, het land was doorploegd met granaattrechters en wat dies meer zij; een troosteloze aanblik!

Madrid zelf viel voor 100% mee, de mooie Spaansche hoofdstad zag er — in prachtig zomerweer — uit alsof er niets gebeurd was, goed onderhouden, vrijwel ongeschonden. Het leven ging er z'n gang als vroeger! De nieuw gerestaureerde luxe hôtels waren vol, met grootendeels Spaansch publiek. Druk autoverkeer, goed bezette café's en schouwburgen suggereerden orde en welvaart. Wanneer niet het platteland anders geleerd had zou men wanen dat hier sinds jaren vrede en voorspoed heerschen!

Mijn eerste bezoek gold de weduwe van collega Aguilar. Het paleis in de Calle Fernando VI bleek bewoond en met groote hartelijkheid werd ik er ontvangen. Er was veel te vertellen, helaas bleek het verhaal van Mevrouw Aguilar een „long tale of woe”!

Sinds een jaar weer in haar woning terug, leek op het eerste gezicht het huis ongeschonden. Een tocht door het gebouw leerde echter anders. De „rooden” hadden er verblijf gehouden; van de eens zoo mooie praktijkverdieping was niets meer over, letterlijk alles was vernield, hetgeen vrijwel voor het geheele gebouw gold. Alleen was om onnaspeurlijke reden de studeerkamer met de beoemde bibliotheek intact gelaten, een geluk voor de tandheek-kunde!

Mevrouw Aguilar was bij het uitbreken van den burgeroorlog onmiddellijk in de gevangenis geworpen, waar zij zes maanden had doorgebracht onder omstandigheden die vrijwel niet te beschrijven zijn.

Door tusschenkomst van een der gezantschappen tenslotte bevrijd, is zij via Frankrijk en Portugal teruggekeerd en bleek boven verwachting alle beproevingen met succes te hebben doorstaan. Den meesten is het anders gegaan. Van de drie en vijftig personen, die in dit groote huis geleefd of gewerkt hadden, waren er nog vier in leven! De collega's waar ik naar informeerde

bleken allen vermoord, hetzij door de eene of door de andere partij, met uitzondering van collega Schermant, die op het allerlaatste oogenblik had kunnen ontsnappen, en bij zijn terugkeer, merkwaardigerwijze, zijn woning in precies denzelfden toestand had teruggevonden als hij haar verlaten had.

Een bezoek aan de eens zoo schitterende Universiteitsstad, Aguilar's levenswerk, bood een nòg ellendiger aanblik dan ik verwacht had. Geen aardbeving had deze reeks van ziekenhuizen, klinieken, laboratoria en verdere universiteitsgebouwen en stichtingen zóó grondig kunnen vernietigen als hier de landgenooten zelf gedaan hadden.

Alleen muren en steenen geven thans nog aan dat hier inderdaad eenmaal een schitterend complex aanwezig moet zijn geweest. Het was intens droevig.

Een gelukkig geheel ander beeld leverde het juist weer geopende Prado, waar de schilderijen, uit Genève teruggekeerd, weer op hun plaats hingen en tevens de collectie uit het Escoriaal en Toledo voorloopig was tentoongesteld; dit althans is — gelukkig voor Spanje en de wereld — behouden gebleven.

Naar mij werd medegedeeld, ging het den tandartsen goed, hetgeen wel hieruit verklaard zal moeten worden, dat de tandheelkundige hulp voor het overgrootste deel slechts aan de beter gesitueerden verstrekt wordt, zoodat vermoedelijk vraag en aanbod op dit gebied in evenwicht zijn. Het vereenigingsleven zal echter opnieuw moeten worden georganiseerd, met name is van een uitgave van een Spaansch vakblad nog geen sprake.

Van Madrid ging het naar Parijs, waar ik de gelegenheid waarnam om een bezoek te brengen aan het beroemde Militaire Hospitaal „Val de Grace”. Met de bekende Fransche beminnelijkheid ontvangen, werd ik er door den kolonel-chef van den mondheelkundigen dienst rondgeleid. Veel te zien was er — gelukkig voor de Franschen — niet. Eenige kaakfracturen bleken het gevolg van ongevallen, oorlogsverwondingen had men nog niet gehad. De behandelingsmethoden zijn vrijwel gelijk aan de onze, het orthodontische principe heeft ook hier gezegevierd. Verder is ook in Frankrijk de noodzaak gebleken van uitgebreide prothetische maatregelen voor de soldaten. Parijs heeft drie „prothesecentralen,” zooals wij er een in Utrecht kennen, één is er in de Eastman-clinic, zoodat er daar wat leven is. De groote operatiezaal zag er goed onderhouden uit, de stoelen echter waren keurig in papier gepakt, zoodat ik verder naar de resultaten van Eastman's vorstelijke gift maar niet geïnformeerd heb.

Er wordt wel gewerkt, maar dat moet dan wel op zeer bescheiden schaal zijn.

De Ecole Dentaire in de Rue de la Tour d'Auvergne gaat haar gewonen gang, zij het dan ook dat het aantal studenten ingevolge den oorlog aanzienlijk geringer is.

Een kort bezoek aan Brussel, waar op tandheelkundig gebied sinds December niet veel veranderd is, besloot de reis. Slechts valt te vermelden, dat sindsdien in het leger de regimentstandartsen zijn aangesteld, die in de Belgisch-Hollandsche vergadering werden verlangd, zoodat onze Belgische collega's hiermede een succes hebben geboekt.

Mijn bedoeling, in Amerika afdoende hulp te verkrijgen voor onze zwaar getroffen Finsche collega's, is helaas mislukt. Inmiddels is in de verschillende landen een hulpactie op touw gezet en bij ons heeft van Hasselt een beroep op de Nederlandsche tandartsen gedaan. Naar ik van hem verneem heeft tot nu toe nog slechts 10% hierop gereageerd.

Zijn gironummer is nog steeds 2570 en de overige 90% moge bedenken, dat, wil internationale collegialiteit geen ijdele klank blijken te zijn, het zenden van een gift dan een vanzelfsprekende plicht is!

CH. F. L. NORD.

N a s c h r i f t.

Nader verneem ik uit *Zweden*, dat de tandartsen daar maandelijks de inkomsten van een dag afstaan voor de Finnen.

Het ingekomen bedrag over Februari was niet minder dan Kr. 100.000.— (\pm f 45.000.—)!

N.